

Gelijkenissen over het Koninkrijk

Wonderlijke woorden gaan we lezen, uit het Marcusevangelie. Woorden van Jezus, gelijkenissen over het Koninkrijk.

Jezus gebruikt makkelijke bewoordingen, beelden die iedereen – zeker in een landbouwsamenleving – kan begrijpen en toch... leest u rustig mee... zijn deze gelijkenissen op een of andere manier ook weer niet vanzelfsprekend makkelijk te verstaan.

Marcus 4

²⁶En hij zei: 'Het is met het koninkrijk van God als met een mens die zaad uitstrooit op de aarde: ²⁷hij slaapt en staat weer op, dag in dag uit, terwijl het zaad ontkiemt en opschiet, ook al weet hij niet hoe. ²⁸De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar. ²⁹ Maar zo gauw het graan het toelaat, slaat hij er de sikkel in, omdat het tijd is voor de oogst.'

³⁰En hij zei: 'Waarmee kunnen we het koninkrijk van God vergelijken en door welke gelijkenis kunnen we het voorstellen? ³¹Het is als een zaadje van de mosterdplant, het kleinste van alle zaden op aarde wanneer het gezaaid wordt. ³²

Maar als het na het zaaien opschiet, wordt het het grootste van alle planten en krijgt het grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.'

³³Met zulke en andere gelijkenissen verkondigde hij hun Gods boodschap, voor zover ze die konden begrijpen; ³⁴hij sprak alleen in gelijkenissen tegen hen, maar wanneer hij alleen was met zijn leerlingen, verklaarde hij hun alles.

Als u mij vraagt: *Wat is het leven?* en ik antwoord: *het leven is als koorddansen...*

Dan is dat makkelijk te verstaan, toch? Iedereen zal ook wel een voorbeeld kunnen bedenken van waar het er in het leven op aankomt je evenwicht te zoeken, je angst te overwinnen, zeker te zijn van je stuk en rechtdoor te lopen, of juist te durven onzekere stappen zetten, ...

Krijgen we in deze rij al niet héél wat verschillende invullingen van het beeld "koorddansen"? Misschien zit de invulling die ik eraan geef daar zelfs niet tussen.

Gelijkenissen of vergelijkingen geven een bepaalde eigenschap van iets weer. De spreker weet doorgaans wat hij ermee bedoelt, de toehoorder heeft er het raden naar of doet er zijn eigen ding mee. Wie in vroeger tijden literatuurles

kreeg, moest zijn hersenen pijnigen over de bedoeling van de auteur. Tegenwoordig wordt dat niet meer gedaan. De lezer geeft het verhaal inhoud en betekenis door er zijn eigen ervaringen, bedenkingen en ontdekkingen aan toe te voegen.

De gelijkenissen van Jezus worden ons op een enkele uitzondering na niet uitgelegd. – De parabel van de zaaier, die voorafgaat aan de woorden die we lezen, die krijgt wel zijn hele uitleg.

Bij de andere gelijkenissen is het aan ons om het mysterie te ontrafelen. Zijn leerlingen zijn dat ook wel eens beu. De rabbi's waren gewoon om in parabellen te spreken, om een vraag met een vraag te beantwoorden of met een verhaal waarmee je vele kanten op kon – doen ze nog zo, trouwens, het is de volksaard. Jezus zegt daarover tot zijn leerlingen: aan u is het geheim van Gods koningschap gegeven, maar voor hen die erbuiten zijn, zijn er gelijkenissen...

“Voor zover zij die konden begrijpen”, hebben we bij Marcus gelezen.

Wie “erin” zit, in het geloof, in het evangelie, in Jezus' woorden en manieren van uitdrukken... Wie tot zijn kring van discipelen behoort, doordrenkt is van zijn geest... die kent het geheim van Gods koningschap. Wie erbuiten is, krijgt gelijkenissen, zonder meer, zonder uitleg.

Door Gods Geest mogen wij Zijn woord begrijpen. Door bidden en Zijn woord lezen en het ondersteboven halen en bidden en weer lezen... Blijkt dat je er alle kanten mee op kunt, maar toch ook weer niet. Ik neem u mee op mijn ontdekkingstocht.

De eerste vergelijking is kort en krachtig:

²⁶En hij zei: ‘Het is met het koninkrijk van God als met een mens die zaad uitstrooit op de aarde: ²⁷hij slaapt en staat weer op, dag in dag uit, terwijl het zaad ontkiemt en opschiet, ook al weet hij niet hoe. ²⁸De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar.

Jezus gebruikt het dagelijks landbouwleven om het voor mensen aanschouwelijk te maken, maar net zoals bij mijn eigen voorbeeld ‘het leven is koorddansen’ komen er allerhande associaties boven. De boer zal misschien opmerken dat hij niet alleen maar slaapt en opstaat, wanneer hij gezaaid heeft, maar dat hij ook begiet, dat hij meststoffen voorziet, dat hij onkruid wiedt. Voor Jezus is dat nu even niet van belang. Het leven komt voort uit het zaad in

de aarde en de aarde brengt voort. Hij gebruikt de woordenschat van dag drie van de schepping: het eerste leven, laat de aarde jong groen ontspruiten en de aarde liet jong groen ontspruiten. Misschien wil Jezus juist wel zeggen: okee, jij loopt je te pletter om te begieten en te bemesten en te wieden, maar zonder het levensprincipe dat in het zaad verborgen zit... kun jij niets. Tenminste... als mens schep je de randvoorwaarden: je zaait, je oogst. Maar in het midden van de groei staat de levenskracht van het zaad en van de aarde.

Het is voor menig groene theoloog een aanleiding geweest om alle elementen mee als medeschepper te zien. Niet: ik heb een brood gebakken, maar: het zaad heeft leven gegeven, de tarwehalm heeft zich laten rijpen, het deeg heeft zich laten bakken...

Eerder in hetzelfde hoofdstuk, in de parabel van de zaaier, leerden we dat het zaad het Woord van God is. De zaaier is God. Het Woord wordt gezaaid en het ontkiemt, het groeit en rijpt... daar waar het in de goede aarde valt. En het draagt vrucht, dertig-, zestig-, honderdvoud...

De Zaaier wacht; hij heeft vertrouwen in Gods Woord.

En wij?

Kan het zijn dat wij gebeden hebben, voorbede hebben gedaan, en niet de tijd hebben genomen om te zien wat er groeien ging?

Kan het zijn dat wij aandacht hebben gegeven aan ons eigen zwoegen, zoveel, dat we niet hebben gezien wat Gods aandeel is of dat we Hem niet eens de kans hebben gegeven om iets te laten voortspruiten.

Aan het eind van de vergelijking komt de zin over de oogst: Maar zo gauw het graan het toelaat (!), slaat hij er de sikkel in, omdat het tijd is voor de oogst.'

Het is een zeer mysterieuze zin. Het was veel mooier geweest als er gewoon had gestaan: *De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar. Dat is het moment waarop het graan het toelaat om geoogst te worden... Zoiets...*

Maar er staat een *maar* en dan die *sikkel*, een mes, het doet denken aan de wijnranken die weggesneden worden, terwijl het hier gaat om de rijpe, gouden korenaren, gegroeid uit het zaad van Gods woord...

De zaaier is God...

De oogst gebeurt maar wanneer het graan het toelaat...

wanneer het laatste kind van God tot geloof is gekomen... En dan wordt er ook echt geoogst. En het goede graan zal gebruikt kunnen worden en dat wat niet opgekomen is, zal in de grond verteren...

Het beeld van de oogst is in de bijbel altijd dubbel. Het is ook een waarschuwing. Het zal toch niet zo zijn dat jij het plantje bent dat het leven dat in jouw zat in de kiem heeft gesmoord, vermoord!, om er iets anders, iets persoonlijks van te maken... en daar sta je dan, opgedroogd, opgekruld, verdord, je wordt tijdens de oogst niet eens opgemerkt, maar jij vindt dat je tenminste persoonlijkheid hebt, niet gebogen voor de macht, de levenskracht, die jou heeft gemaakt... iets om over na te denken.

De tweede vergelijking is zeer bekend:

³⁰En hij zei: 'Waarmee kunnen we het koninkrijk van God vergelijken en door welke gelijkenis kunnen we het voorstellen?' ³¹Het is als een zaadje van de mosterdplant, het kleinste van alle zaden op aarde wanneer het gezaaid wordt. ³²

Maar als het na het zaaien opschiet, wordt het het grootste van alle planten en krijgt het grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.'

Het mosterdzaad wordt door Jezus altijd gebruikt om aan te duiden dat iets kan gaan groeien, dat iets heel klein iets heel groot kan worden.

Jezus' plantkunde is berucht. Of het mosterdzaad wel een boom wordt? De verwarring is ontstaan, door Mattheüs, die er een boom van maakt. Marcus schrijft gewoon dat het een hele grote plant wordt, met takken, zo groot dat er vogels in nestelen. Wellicht doelt de vergelijking op de verhouding tussen de grootte van het zaad en de grootte van de plant die daaruit voortkomt.

We weten dat zaden zeer krachtig zijn, dat het leven dat zij in zich dragen, zeer krachtig is. Zaden die duizenden jaren in ijs hebben gezeten, kunnen nog steeds leven voortbrengen.

Op die manier zou Gods rijk dus gaan groeien, van heel klein naar heel groot, niet in verhouding met hoe het begon. Dat kunnen we allemaal verstaan. Hoe het begon: met één man, die dan ook nog bespot werd, gehaat en aan het kruis gehangen... Jezus die als het zaad in de aarde werd gezaaid...

Het Oude Testament kent heel wat bomen die als beelden van een koninkrijk fungeren. Ze zijn groot, een hoge boom staat voor het rijk van Nebukadnezar, een ceder voor het huis van David.

De mosterdstruik lijkt daar niet helemaal in te passen – een vergelijking heeft altijd haar beperkingen – het gaat hier duidelijk om de verhouding tussen het mini-zaad en de enorme kiemkracht, groeikracht, levenskracht, die uitdrukt wat een levenskracht het koninkrijk van God in deze wereld heeft om toch door te breken tegen alle omstandigheden in.

Maar de mosterdstruik is nog een interessant beeld, want als je die tegenover de ceder zet, dan krijg je een beeld van nederigheid.

In Ezechiël 17 staat net zo'n beeld:

5 Daarna nam hij een zaailing uit de aarde en pootte die in een vruchtbaar veld, op een plaats waar veel water was. Hij plantte hem waar je ook een wilg zou planten. 6 De zaailing liep uit en werd een wijnstok, die breed uitgroeide maar dicht bij de grond bleef.

Er was een verbond met Babel, toen. Israël zou kunnen blijven bestaan als vazalstaat, nederig, wanneer het zich aan het verbond hield. En dat was goed in Gods ogen. De wijnstok groeide breed, maar bleef dicht bij de grond. Maar de wijnstok Israël was met deze positie niet tevreden. Het zocht zijn heil bij een andere macht, bij Egypte. Dat wordt in datzelfde hoofdstuk van Ezechiël uitgelegd. En die hoogmoed, het schenden van het verbond, leidde tot hun ondergang.

Als we dan terugkijken naar de vergelijking van het koninkrijk Gods met een mosterdzaadje dat uitgroeit tot een mosterdstruik met grote takken, dan zien we een duidelijk verschil met andere, grote bomen, zoals een ceder. Het koninkrijk van God groeit niet alleen met een verbazingwekkende kracht, het groeit ook nederig! Het is geen koninkrijk dat macht uitstraalt. Het biedt een thuis voor mensen van divers pluimage, maar ook niet voor de grote vogels. Eksters, die echte rovers zijn, die bouwen hun nest, hoog in de berkenbomen. Adelaars cirkelen boven de dalen, geen boom is groot genoeg. Aasgieren passen niet in de mosterdstruik, neen, de mensen van divers pluimage, klein en nederig, die nestelen zich daar.

Volgende week keren we terug naar onze Kapel, vanuit onze ballingschap terug naar onze Kapel. Met mondkapje, met afstand, nederig, niet in grote glorie. We brengen de nieuwe paaskaars binnen, het symbool van Jezus Christus die zijn gemeente niet in de steek laat. Dàt is onze triomf, dat wij door Hem bestaan, zoals alles wat er is, tot het kleine mosterdzaad toe. Dàt is onze triomf, dat wij in al onze kleinheid en zwakheid door Hem aanvaard kunnen worden, vergeven kunnen worden en vandaaruit kunnen groeien. We worden geen boom waar anderen naar opkijken, geen boom die alle andere in de schaduw zet, we

worden deel van die ene mosterdstruik, waar niemand op let, maar die groeit waar niemand kijkt en die een thuis biedt aan wie het aandurft te zoeken naar een nederig huis. Laten we zo, in dankbaarheid en vreugde, verder groeien.